

Bijscholing
Intraveneuze medicatie toediening

2017-2018

Tot stand gekomen onder redactie van:

© UMC Utrecht Academie

Cluster Verpleegkundige Vervolgopleidingen – Bijscholingen
2017-2018

Copyright: 2017, UMC Utrecht Academie

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de UMC Utrecht Academie

Inhoudsopgave

1. Algemene informatie.....	3
Inleiding.....	3
Doelgroep.....	3
Doelstelling.....	3
Vereiste.....	3
Studiebelasting.....	3
Toetsing.....	3
Accreditatiepunten.....	4
Leerdoelen.....	4
2. Voorbereiding bijscholing intraveneuze medicatie toediening	5
E-learning.....	5
Protocollen.....	5
Wet BIG.....	5
Richtlijnen Werkgroep infectiepreventie (WIP).....	5
3. Programma bijscholing	6
Farmacologie - Presentatie.....	6
Bereiden IV medicatie – Hygiëne bij het klaarmaken en praktisch oefenen.....	6
Vaardigheidstraining Verpleegkundige aandachtspunten.....	6
Gebruik van Infuuspompen.....	6
Evaluatie.....	6
4. Praktijkopdracht bijscholing intraveneuze medicatie toedienen.....	7
Toelichting praktijkopdracht.....	7
Observatieformulier oefenen in de praktijk.....	7

1. Algemene informatie

Inleiding

Het toedienen van intraveneuze medicatie is een voorbehouden handeling volgens de Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG). Vergissingen en fouten tijdens het toedienen van intraveneuze medicatie komen nog regelmatig voor. Enkele voorbeelden zijn: verwisseling van geneesmiddelen, het geven van een onjuiste dosering en het op onjuiste wijze of op een onjuist tijdstip toedienen van een geneesmiddel.

De kans op fouten kan men onder andere reduceren door goed voorbereid en protocollair de handeling aan te leren in een oefensituatie om deze vervolgens onder begeleiding uit te voeren op de werkvloer. Farmacologie, veilig en hygiënisch werken, de protocollen van het UMC Utrecht en de verpleegkundige aandachtspunten wat betreft intraveneuze medicatie toediening staan dan ook centraal in deze scholing.

Deze bijscholing draagt bij tot het bevorderen van de deskundigheid en de bekwaamheid van de voorbehouden handelingen intraveneuze toediening van medicatie. Om bekwaam te worden zal je, naast deze bijscholing, in de praktijk moeten oefenen voordat je de handelingen zelfstandig mag uitvoeren als BIG geregistreerde verpleegkundige. Ook is een opdracht van een arts noodzakelijk.

Doelgroep

Deze training is bedoeld voor verpleegkundigen en medewerkers van functieafdelingen van het UMC Utrecht.

Doelstelling

Na het volgen van deze bijscholing kun je de noodzakelijke verpleegkundige zorg verlenen voor, tijdens en na het toedienen van medicatie via een Waaknaald, Perifeer infuus, Midline, Peripherally Inserted Central catheter (PICC), een Subclavia-, Femoralis- en Jugulariskatheter, daarbij rekening houdend met de specifieke situatie, de veiligheid en het welzijn van die patiënt.

Vereiste

Je beheerst het medisch rekenen.

Studiebelasting

De studiebelasting van deze bijscholing bedraagt 8 SBU. De tijd om de praktijkopdrachten te behalen zijn hier niet in meegenomen.

Toetsing

De bijscholing wordt afgesloten met een certificaat. Om dit certificaat te behalen moet je:

- **e-learning *Vormen van veneuze toegang IV toedienen van geneesmiddelen* doorlopen hebben;**
- de bijscholing gevolgd hebben;
- de vaardigheden op de afdeling met een voldoende afgesloten hebben (zie aftekenlijst);
- bewijs van de gemaakte e-learning en de praktijkopdracht binnen 6 maanden na het volgen van de bijscholing ingeleverd hebben bij: academie-invasief@umcutrecht.nl t.a.v. UMC Utrecht Academie.

Herkansing kan in overleg met de docent en/of de opleider gepland worden.

Accreditatiepunten

De scholing Intraveneuze medicatie toediening inbrengen is geaccrediteerd door de Accreditatiecommissie van het Kwaliteitsregister V&V.

Leerdoelen

Na het volgen van de bijscholing kun je volgens protocol van UMC Utrecht:

- de medicatieopdracht verwerken in het verpleegkundig dossier;
- de voorgeschreven medicatieopdracht (eventueel) berekenen en oplossen;
- intraveneus medicatie toedienen door middel van:
 - een bolus via een waaknaald, 3-weg kraan of bijspuitpunt van een infuussysteem;
 - een oplossing via het infuussysteem van een perifeer infuus of centrale lijn toedienen;
 - een oplossing via een spuitpomp klaarmaken en aansluiten bij de patiënt;
 - een toedieningsetiket juist en volledig invullen.
- een patiënt observeren op eventuele bijwerkingen van de toegediende medicatie;
- probleemoplossend handelen bij:
 - een verstopt infuus;
 - een “doorgeschoten infuus”;
 - (het ontstaan van)een tromboflebitis;
 - het optreden van een allergische reactie;
 - een subcutaan “lopend “infuus;
 - een luchtembolie.

2. Voorbereiding bijscholing intraveneuze medicatie toediening

E-learning

Maak de e-learning: Vormen van veneuze toegang IV toedienen van geneesmiddelen

- <http://www.mijnleerportaal.umcu.nl/eduweb/GotoPage.aspx?target={C194307C-9CB1-44F8-A097-8848261D11FD}>;

Bestudeer de volgende artikelen en protocollen:

Protocollen

- <https://richtlijn.mijnumc.nl/Paginas/Landingspagina.aspx>
 - Parenteralia klaarmaken en toedienen;
 - Medicatie direct via infuus;
 - Medicatie toedienen via waaknaald;
 - Medicatie via PICC lijn;
 - Verzorgen centraal veneuze katheter;
 - PICC verzorgen;
 - Waaknaald verzorgen;
 - Waaknaald doorspuiten;
 - Bloedafname uit een centraal veneuze lijn;
 - Bloedafname uit een perifere infuus;
 - Flebitis.

Wet BIG

- <https://www.bigregister.nl/registratie/nederlands-diploma-registreren/wet--en-regelgeving>
(26 september 2017)
- <https://richtlijn.mijnumc.nl/JCI/Documentatie/Paginas/Regeling-voorbehouden-en-risicovolle-handelingen-niet-artsen.aspx>

Richtlijnen Werkgroep infectiepreventie (WIP)

- <http://www.wip.nl/contentbrowser/onderwerpsort.asp?expca=1&exppa=-1&expow=18&sortby=titel&sortdn=0#HIER>

Zoek via de website van de WIP: de protocollen op:

- Flebitis en bloedbaaninfecties door intraveneuze infuuskatheters;
Accidenteel bloedcontact algemeen (26 september 2017).

3. Programma bijscholing

Farmacologie - Presentatie

Tijdens deze les komt een apotheker uitleg geven over toedienen van intraveneuze medicatie. Daarin komt o.a. het belang van het op de juiste tijd toedienen van de medicatie aan de orde, hygiënisch en veilig werken en kennis over medicatie.

Bereiden IV medicatie – Hygiëne bij het klaarmaken en praktisch oefenen

Demonstreren en oefenen van het bereiden van IV medicatie door medewerkers van de afdeling bereidingen apotheek en een docent van de UMC Utrecht Academie. De nadruk zal liggen op het belang van veilig en hygiënisch werken.

Vaardigheidstraining Verpleegkundige aandachtspunten

Onder begeleiding van een docent van de UMC Utrecht Academie wordt er aan de hand van medicatieopdrachten geoefend met het maken van verschillende oplossingen. Hierbij zal de gehele procedure van opdracht tot het aansluiten bij de patiënt belicht worden.

Gebruik van Infuuspompen

Uitleg over/ en oefenen met verschillende infuuspompen door de medewerker Medische Technologie en Klinische Fysica (MTKF).

Evaluatie

Als afsluiting van deze bijscholing zal er een mondelinge en schriftelijke evaluatie plaatsvinden.

4. Praktijkopdracht bijscholing intraveneuze medicatie toedienen

Toelichting praktijkopdracht

Uitgangspunten

- Bereid onder begeleiding van een ervaren collega een aantal keer intraveneuze medicatie en dien dat toe bij de patiënt volgens onderstaand formulier;
- Of je bekwaam bent bepaal je zelf, oefen deze voorbehouden handeling zo vaak dat jij je bekwaam voelt;
- De observatie volgens het formulier is een instrument om goed zicht te krijgen op de wijze waarop een taak in een reguliere praktijksituatie wordt uitgevoerd en daar gericht feedback op te geven;
- Indien de medewerker aan alle scholingseisen heeft voldaan wordt het certificaat opgestuurd naar de leidinggevende.

Het formulier moet je binnen 6 maanden, samen met bewijs van de gemaakte e-learning, na het volgen van de bijscholing toesturen naar: academie-invasief@umcutrecht.nl t.a.v. UMC Utrecht Academie

Werkwijze

- Om in aanmerking te komen voor een certificaat wordt de uitvoering van de praktijkopdrachten geobserveerd op basis van de opgestelde criteria en beoordeelt door collega-verpleegkundigen;
- De beoordeling wordt uitgedrukt in voldoende of onvoldoende. Dit kan worden weergegeven op het aftekenformulier in de module;
- Als de collega-verpleegkundige het toedienen van intraveneuze medicatie toevertrouwd en de handeling conform de geldende richtlijnen en afspraken wordt uitgevoerd kan het praktijkopdrachten formulier worden ondertekend;

Observatieformulier oefenen in de praktijk

Datum scholing:					
(Meisjes)naam:					
Microsectienummer:					
1. Parenteralia klaarmaken	Paraaf				
	1	2	3	4	5
Controleer voorgeschreven medicatie opdracht. Raadpleeg het handboek Parenteralia.					
Invullen van het toedieningsetiket (<i>met uitzondering van paraaf en controle paraaf</i>).					
Berekenen van de juiste hoeveelheid, gebruikt hierbij het handboek Parenteralia					
Werkwijze					
Hanteer een schone en aseptisch werkwijze; Zorg voor voldoende licht en ruimte.					
Verzamelen en klaarleggen benodigde materialen: • <i>verzamel alle benodigde materialen voorafgaand aan bereiding;</i>					

<ul style="list-style-type: none"> controleer te gebruiken producten op vervaldata en bewaarcondities. 					
<p>Klaarmaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> draag handschoenen bij het klaarmaken; houdt naalden, toediensysteem en poorten steriel; gebruik het juiste geneesmiddel, oplossingsmiddel, en juiste oplossing; controleer op volledig oplossen, helderheid, kleur en afwezigheid van deeltjes. 					
<p>Paraferen:</p> <ul style="list-style-type: none"> parafeer voor klaarmaken op het toedienetiket; bewaar gebruikte flacons/ampullen voor controle door tweede persoon. 					
Parenteralia klaarmaken	1	2	3	4	5
<p>Tweede persoon controleert:</p> <ul style="list-style-type: none"> het toedienetiket aan de hand van originele MO; op het juiste geneesmiddel en sterkte aan de hand van lege flacon/ampul; op juiste verdunnings- en/of oplosmiddel; op werkwijze volgens boek Parenteralia; of juiste volume is opgezogen; de berekening door zelf de berekening te maken; de houdbaarheid/vervaldatum; het uiterlijk op helderheid, kleur en afwezigheid van deeltjes. <p>Parafeert voor tweede controle op toedienetiket.</p>					
Toedienetiket op spuit of infuuszak plakken (<i>maatverdeling is zichtbaar</i>).					
<p>Datum:</p> <p>Beoordeeld door:</p> <p>Voldoende/onvoldoende</p>					
Opmerkingen:					

2. Medicatie toedienen via infuussysteem	1	2	3	4	5
Controleren van het voorgeschreven geneesmiddel: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Toedieningsetiket;</i> • <i>geneesmiddel en de sterkte met de MO;</i> • <i>patiëntennaam en geboortedatum;</i> • <i>houdbaarheid product;</i> • <i>het uiterlijk op helderheid, kleur en afwezigheid van deeltjes en lucht.</i> 					
Vorbereiding					
Controleer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>juiste toegangsweg;</i> • <i>juiste pompstand/toediensnelheid;</i> • <i>verzamelt de benodigde materialen voor toediening.</i> 					
Patiënt identificeren: <ul style="list-style-type: none"> • <i>vraag naar naam en geboortedatum (open vraag).</i> Controleert juiste lijn. Informatie geven/vragen: <ul style="list-style-type: none"> • <i>over het toe te dienen geneesmiddel.</i> 					
Controle door tweede persoon en paraferen voor alle bovenstaande stappen.					
Handenhygiëne, privacy, benodigheden.					
Werkwijze					
Controleer of infuus goed loopt.					
Werkwijze: <ul style="list-style-type: none"> • <i>hanteer een schone en aseptisch werkwijze, zorg voor voldoende licht en ruimte;</i> • <i>draag handschoenen tijdens het toedienen;</i> • <i>spoel het systeem met de juiste infusieoplossing;</i> • <i>houd naalden, toediensysteem en poorten steriel;</i> • <i>dien geneesmiddel toe binnen de juist voorgeschreven tijd;</i> • <i>(dien één geneesmiddel toe);</i> • <i>controleer en wijzig eventueel de pompstand of toediensnelheid;</i> • <i>spoel het systeem met de juiste infuusoplossing.</i> 					
Afronding					
Observeer de reactie van de patiënt.					
Datum: Beoordeeld door:					
Voldoende/onvoldoende					
Opmerkingen:					

3. Medicatie toedienen via waaknaald	1	2	3	4	5
Controleren van het voorgeschreven geneesmiddel: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Toedieningsetiket;</i> • <i>geneesmiddel en de sterkte met de MO;</i> • <i>patiënten naam en geboortedatum;</i> • <i>houdbaarheid product;</i> • <i>het uiterlijk op helderheid, kleur en afwezigheid van deeltjes en lucht.</i> 					
Vorbereiding					
Controleer: <ul style="list-style-type: none"> • <i>juiste toegangsweg;</i> • <i>juiste pompstand/toediensnelheid;</i> • <i>verzamel de benodigde materialen voor toediening.</i> 					
Patiënt identificeren: <ul style="list-style-type: none"> • <i>vraag naar naam en geboortedatum (open vraag).</i> Controleer juiste lijn . Informatie geven/vragen: <ul style="list-style-type: none"> • <i>over het toe te dienen geneesmiddel.</i> 					
Controle door tweede persoon en paraferen voor alle bovenstaande stappen.					
Handenhygiëne, privacy, benodigdheden.					
Werkwijze					
Controleer of infuus goed loopt.					
Werkwijze: <ul style="list-style-type: none"> • <i>hanteer een schone en aseptisch werkwijze, zorg voor voldoende licht en ruimte;</i> • <i>draag handschoenen tijdens het toedienen;</i> • <i>spoel het systeem met de juiste infusieoplossing;</i> • <i>houd naalden, toediensysteem en poorten steriel;</i> • <i>dien geneesmiddel toe binnen de juist voorgeschreven tijd;</i> • <i>(dien één geneesmiddel toe);</i> • <i>controleer en wijzig eventueel de pompstand of toediensnelheid;</i> • <i>spoel het systeem met de juiste infuusoplossing.</i> 					
Afronding					
Observeer de reactie van de patiënt.					
Datum: Beoordeeld door:					
Voldoende/onvoldoende					
Opmerkingen:					